

เศรษฐกิจการเมืองของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ภาคใต้ พ.ศ. 2557-2564

Political economy of sacred objects in the Southern region,

B.E. 2557-2564

ปัญญา อุดมประสงศ์สุข¹

Panya Udomprasongsuk

panya.udomprasongsuk@gmail.com

Received:27/12/65 Revised: 16/03/66 Accepted: 16/03/66

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาที่มาทางความเชื่อ ประวัติศาสตร์ ประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และศึกษาผลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภาคใต้เชิงเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม การเมือง โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงเอกสาร ใช้การสัมภาษณ์ และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้ให้ข่าววัดมงคล (แฝงพระ) ประชาชนที่มากราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภาคใต้ นักการเมืองและนักการเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในภาคใต้ที่มีปัญหาทางด้านจิตใจ เข้าไปพึ่งพาสักดิ์สิทธิ์เพื่อทำบุญขอพร สะเดาะเคราะห์ ฯลฯ ก่อให้เกิดวงเงินสะพัดในระบบเศรษฐกิจ และก่อให้เกิดธุรกิจต่อเนื่อง เช่น ธุรกิจสร้างวัตถุมงคล ธุรกิจนิตยสารพระเครื่อง ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ฯลฯ รวมทั้งยังก่อให้เกิดการกระจายรายได้ ยกกระตือรือร้นและความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น ทั้งยังรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจ การคมนาคมขนส่ง และการท่องเที่ยว

คำสำคัญ : เศรษฐกิจการเมือง; สิ่งศักดิ์สิทธิ์; พื้นที่ภาคใต้

¹ นักศึกษาโครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

The objectives of this research are to investigate the origin of beliefs, history, and traditions concerned with sacred objects and to examines the effects of sacred objects in the southern region in the aspects of economy, society, and political culture. The researcher uses the techniques of documentary research, interviews, and participatory observation. The subjects studied consisted of persons selling amulets (Buddha images stalls), members of the general public paying respect to sacred objects in the southern region, politicians, and local politicians.

Findings show that people in the southern region with problems in the mind depend on sacred objects to make merit and ask for blessings, change one's bad fortune through a ceremony, and others. This results in cash flow in the economic system. Other businesses also arise such as the creation of sacred objects; amulet magazines; tourism; hotels and accommodations. This also creates income distribution, raises the level of livelihood and lifeways of the community, as well as accommodates economic expansion, logistics, and tourism.

Keywords: political economy; sacred Item; the Southern region

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก เป็นสังคมที่มีความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีการแข่งขันค่อนข้างสูง แต่ก็ยังประสบกับปัญหาต่างๆ ในหลายด้าน อาทิเช่น ปัญหาทางการเมือง ปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านความเชื่อความศรัทธาและสิ่งจูงใจต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของคนในสังคม ทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล และภาวะซึมเศร้าตามมา หากปัญหานั้นเกิดขึ้นเป็นระยะเวลายาวนานและไม่สามารถแก้ไขได้ ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาต่างๆ เหล่านี้ จึงทำให้คนในสังคมพยายามมองหาที่พึ่งทางใจและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองหรือบรรพบุรุษนับถือสืบต่อกันมา เพื่อหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจทำให้เกิดความสบายใจและรู้สึกปลอดภัย โดยที่บางคนอาจหาทางออกเพื่อเป็นการระบายความเครียดและความวิตกกังวล โดยการเข้าวัดปฏิบัติธรรมเพื่อหาความสงบ ทำบุญตักบาตร ป้อนยกป้อนปลา ทำบุญกับผู้ที่ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น เด็กกำพร้า ผู้พิการ ผู้ป่วยเรื้อรังรวมถึงผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์ เป็นต้น (จิตรีรัตน์ เหล่าคมพญาจารย์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล , 1 ธันวาคม 2564)

ในอดีตคนไทยมีความเชื่อในเรื่องภูตผีปิศาจและสิ่งเหนือธรรมชาติต่างๆ รวมทั้งความศรัทธาในพระเครื่อง วัตถุมงคล และเครื่องราง ซึ่งเชื่อว่ามี ความศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจหรือสิ่งจูงใจให้ตนเกิดความสบายใจและรู้สึกปลอดภัย โดยมีการทำพิธีกรรมโบราณทางศาสนา และตามความเชื่อของคนในท้องถิ่น ซึ่งการปลูกฝังความเชื่อเหล่านี้ล้วนส่งผลมาจนถึงยุคปัจจุบัน แม้ในยุคปัจจุบันจะมีความเจริญและมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่ก็ยังขาด

เครื่องมือที่ใช้ในการพิสูจน์ในเรื่องของความเชื่อและความศรัทธา ไม่ว่าจะเป็นจิตวิญญาณ ภูตผีปีศาจ อานุภาพของพระเครื่องและเครื่องรางของขลัง แต่ก็มักมีปรากฏการณ์ที่อยู่เหนือธรรมชาติที่เกิดขึ้นอยู่เรื่อยไปที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากกับการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อของคนในท้องถิ่น มักมีให้พบเห็นอยู่ทั่วไปในสังคมไทย เช่น การอธิษฐานจิต พิธีพุกथाภิเษกพระเครื่อง การบูชาพระ การขอพรและการบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ยังมีการสร้างวัตถุมงคลตามฤกษ์ยาม ตามโหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ มีทั้งการพุกथाภิเษก เทวภิเษกและการปลุกเสก ตามความเชื่อของศาสนาและลัทธิอื่นๆ เช่น การสร้างจตุคามรามเทพที่มีชื่อเสียงเป็นที่นิยมในยุคสมัยหนึ่ง การสร้างไอ้ไข่เพื่อการขอได้ไหวรับ การสร้างพระยาครุฑราชสีห์ พระยานาค และบุคคลที่มีชื่อเสียงในท้องถิ่นซึ่งได้ล่องลับไปแล้ว (อนันต์ รัตมี, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 ธันวาคม 2564)

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้มีการทำพิธีกรรมตามความเชื่อเช่นกัน โดยในวันที่ 16 กันยายน 2562 ได้จัดพิธีวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ครบรอบ 3 ปี ณ สำนักงานปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยร่วมกันการสักการะท้าวมหาพรหม พร้อมทั้งเจริญพระพุทธมนต์ ถวายจตุปัจจัยเครื่องไทยธรรม และถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสงฆ์ นักกีฬาจะเดินทางไปต่างประเทศก็ต้องทำพิธี หรือนักฟุตบอลก่อนลงเตะก็ต้องทำพิธีไหว้เจ้าที่เจ้าทาง บริกรรมคาถา ตลอดจนพกเครื่องรางของขลังติดตัวไว้แก่เคล็ดต่างๆ ที่ตัวเองเชื่อ หรือทุกครั้งที่รถบัสทีมชาติไทยแล่นมาถึงบริเวณหน้าสนามราชมิ่งคลาภิพาสถาน จะหยุดรถและลงไปทำพิธีกรรมไปไหว้หรือทำความเคารพต่อศาลพระพรหม สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำสนามซึ่งเป็น

เทวรูปตามความเชื่อของศาสนาฮินดู ส่วนสนามบิณสูวรรณภูมิมีศาลพญานาคทั้ง 4 ทิศที่สนามบิณสูวรรณภูมิ ได้แก่ ศาลพญานาคันตนาคราชเจ้าวิสุททธิเทวา ศาลพญามุจลินท์นาคราช ศาลองค์นาคริบดี ศรีสุทโธ วิสุททธิเทวา และศาลท้าววิรูปักเขมหานาคราชเจ้า ในต่างประเทศก็มีความเชื่อไม่ต่างกัน เนย์มาร์ นักเตะค่าตัวแพงที่สุดในโลกถึง 222 ล้านยูโรผู้นี้จะลงสนามได้ก็ต่อเมื่อใส่รองเท้าที่มีชื่อลูกชายปักไว้เท่านั้น เพราะเชื่อว่ามันคือนาโชคมาให้ ในทางการเมืองก็มักมีข่าวตามสื่อสาธารณะต่างๆ ที่นักการเมืองมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์ ไสยศาสตร์ โหงวเฮ้งและดวงจัญ โดยมีการประกอบพิธีกรรมตั้งแต่ก่อนเริ่มรับสมัครเลือกตั้ง โดยการขอฤกษ์ยามในการลงสมัครเพื่อชิงตำแหน่งต่างๆ ตั้งแต่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และตำแหน่งนายกฯ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ เป็นต้น ซึ่งฤกษ์ยามในการรับสมัครเลือกตั้งจะต้องเป็นฤกษ์ยามที่ดี เช่น ราชาฤกษ์ เทวีฤกษ์ มหัทธโนฤกษ์ ภูมิปาโลฤกษ์ เป็นต้น ซึ่งขณะการเลือกตั้งได้นั้น ผู้สมัครต้องมีดวงชะตาที่เหนือหรือดีกว่าคู่แข่ง และในวันที่มีการเลือกตั้งต้องมีดาวศุภเคราะห์ที่ทำมูมิหรือส่งผลดีต่อเจ้าชะตา ผู้สมัครผู้นั้นจึงจะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งในตำแหน่งที่กล่าวข้างต้น นอกจากนี้ในทางไสยศาสตร์ ยังมีพิธีกรรมตัดไม้ข่มนามเพื่อให้คู่แข่งพ่ายแพ้และมีอันเป็นไปต่าง ๆ นานา อีกด้วย และเมื่อได้ดำรงตำแหน่งที่ชนะการแข่งขันแล้ว ก็จะมีการประกอบพิธีก่อนเข้ารับตำแหน่ง ได้แก่ การกำบน การไหว้พระภูมิเจ้าที่และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำจังหวัด ประจำสำนักงาน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่น เช่น การไหว้สักการะพระพุทธรูปคู่บ้านคูเมือง การไหว้พระพรหม เป็นต้น และเมื่อเข้าไปปฏิบัติงานในสำนักงานก็จะมีการจัด ดวงจัญสำนักงานให้ส่งเสริมดวงชะตา เพื่อให้มีความ

เจริญก้าวหน้า ร่ำรวย มียศศักดิ์ที่สูงขึ้น (ชิตีรัตน์ เหล่าคมพญาจารย์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2564)

ทฤษฎีการพัฒนาแห่งศรัทธาของ เจมส์ ฟาวเลอร์ (James Fowler, 1987) หรือศาสตราจารย์ด้านเทววิทยาและการพัฒนามนุษย์กล่าวว่า ความศรัทธาทางศาสนาในมนุษย์นำไปสู่ความเชื่อความศรัทธาในสิ่งเหนือธรรมชาติหรือพระเจ้า แต่มนุษย์ทุกคนนั้นล้วนมีเทพเจ้าของตนในแง่ของความเป็นจริง ดังนั้น ศรัทธาของ เจมส์ ฟาวเลอร์ (James Fowler, 1987) คือ ความเข้าใจไม่ใช่ความเชื่อที่รู้ถึงความเป็นจริงที่ประกอบไปด้วยประสบการณ์ทางโลก ตรรกะ ความคิดในการทำความเข้าใจโลก มุมมองทางสังคมหรือมุมมองของตนเองที่รับรู้สังคมในแง่มุมมองต่างๆ เหล่านี้ ทำให้เกิดเป็นความศรัทธาหลายที่มีมิติซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ และสอดคล้องกับแนวคิดศรัทธาต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ โดยมีความเชื่อความศรัทธาของศาสนาประเภทเทวนิยมมีลักษณะเป็นการยอมรับภักดี และการไว้วางใจต่ออำนาจนอกธรรมชาติต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อำนาจลึกลับ รวมทั้งเทพเจ้าที่อยู่เหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์ที่มีมาตั้งแต่ก่อนคริสตกาล (Monotheism, 2012)

นักการเมืองหลายคนมักจะแขวนพระเครื่อง เครื่องรางของขลังเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีสวมแหวนนพเก้าและแหวนนะโม ห้อยหลวงปู่ทวด และพระรอด กรูว์ตมหาวัน จังหวัดลำพูน พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ สวมแหวนเพชรที่นิ้วนางข้างซ้ายล้อมรอบเครื่องรางของขลังที่มีชื่อเสียงอย่าง “ห้วมะโน” ที่มีถิ่นกำเนิดดั้งเดิมจากจังหวัดนครศรีธรรมราช หรือพลตำรวจเอก เสรีพิศุทธิ์ เตมียาเวส ข้าราชการการเมืองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ หัวหน้าพรรคเสรีรวมไทย ห้อยพระ

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์ เพื่อหวังอานุภาพของพระเครื่องหรือเครื่องรางของขลังที่ตนเองเคารพนับถือจะช่วยคุ้มครองป้องกันภัย นำมาพาโชคลาภและความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ตน นอกจากนี้ยังปรารถนาให้อานุภาพของพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง ดลบันดาลให้คนทั่วไปนิยมชมชอบ รักใคร่และมีเมตตาตามหาเสน่ห์ ซึ่งเป็นความเชื่อที่สืบทอดกันมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การแขวนพระปิดตา พระมหาอุด เพื่อให้เกิดความเมตตา มีโชคลาภ อดปากกระบอกปืนที่จะมาทำร้าย การแขวนพระขุนแผนเพื่อความมีเมตตา มหาเสน่ห์ คงกระพันชาตรี การแขวนพระไพรีพิณาศเพื่อขับไล่ภูตผีและแคล้วคลาดจากอันตราย คนคิดร้ายต่อผู้แขวนพระจะเกิดความวิบัติและพิณาศ การแขวนพระกริ่งเพื่อใช้ในการป้องกันภัยและใช้ทำน้ามนต์ในการรักษาโรคภัยต่างๆ นอกจากนี้ยังมีเครื่องรางของขลังทั้งที่เกิดตามธรรมชาติและเกิดจากพระเกจิอาจารย์สร้างขึ้น เช่น เขี้ยวหมูป่าตัน เขี้ยวเสือกลวง คดเม็ดขนุน กะลาตาเดียว ปลัดขิก หนูมาน ตะกรุด พิษสมร ฯลฯ (กิตติศักดิ์ พันภัย, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 ธันวาคม 2564)

รัฐประหารในประเทศไทย พ.ศ. 2557 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) อันมี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นหัวหน้าคณะรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลรักษาการนิวัฒน์ธำรง บุญทรงไพศาล ภายหลังรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2557 มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ซึ่งให้มีสภาพบังคับปฏิบัติแห่งชาติทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ผลของรัฐประหารทำให้สิทธิพลเมืองและสิทธิการเมืองถูกระงับ กองทัพมีอำนาจมากขึ้น ความเหลื่อมล้ำและการผูกขาดเศรษฐกิจโดยกลุ่มธุรกิจใหญ่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีการวางระบบอย่างจริงจังทำให้พรรค

การเมืองครองเสียงข้างมากได้ยาก และมีการวางแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ทำให้ประเทศเข้าสู่ยุคที่กองทัพขึ้นาประชาธิปไตย (คมชัตติกลีออนไลน์, 2557)

ภายใต้สภาวะความไม่มั่นคงทางการเมืองอันเชื่อมโยงไปยังภาคเศรษฐกิจ นักการเมืองจำเป็นต้องเสริมสร้างความนิยมและอำนาจทางการเมืองเพิ่มขึ้นในความเชื่อศรัทธาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อเกิดความเชื่อความศรัทธาและความนิยมในพระเครื่อง สิ่งศักดิ์สิทธิ์และเครื่องรางของขลัง จึงก่อให้เกิดธุรกิจในการสร้างและจัดหาพระเครื่อง เครื่องรางของขลังขึ้นมาจำนวนมาก ได้แก่ บริษัทผลิตพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง ร้านสังฆภัณฑ์ ร้านจำหน่ายพระเครื่อง และตลาดนัดพระเครื่อง ขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีตลาดออนไลน์ ที่ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนจำนวนมากในธุรกิจความเชื่อเหล่านี้ อีกทั้งในปัจจุบันยังมีการโฆษณาทำการตลาดเพื่อส่งเสริมการขาย เช่น การเสนอข่าวปาฏิหาริย์ของผู้แสวงพระเครื่องที่เกิดอุบัติเหตุแล้วไม่เป็นอะไร ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวิจารณญาณของผู้แสวงหาที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล (ชิษณุพงศ์ โพธิ์งาม, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2564) จากความเชื่อและความศรัทธาเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว ทำให้ส่งผลต่อมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการสำรวจของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) กระทรวงพาณิชย์ (2563) พบว่า คนไทยนิยมทำบุญไหว้พระ ขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มีความเชื่อทางศาสนา เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับตนเองและบุคคลในครอบครัว สามารถทำเงินสะพัดทั่วประเทศ 10,800 ล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็น 0.36% ต่อมูลค่าการท่องเที่ยวในประเทศไทย และหากรวมเม็ดเงินที่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยเฉพาะชาวจีน ซึ่งที่ผ่านมาก่อนวิกฤตโควิด 19 จะมีนักท่องเที่ยวที่นิยมเดินทางมาไหว้ขอพรพระแก้ว

มรดก พระพรหมเอราวัณ ในแต่ละวันจำนวนมากเช่นกัน มูลค่าทางเศรษฐกิจที่อยู่ในระดับสูงเช่นนี้ มีผลต่อนัยสำคัญของเศรษฐกิจหรืออาจกล่าวได้ว่าการเดินทางไปทำบุญของประชาชนจากทั่วภูมิภาค จะช่วยสนับสนุนภาคการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นๆ ให้เติบโตขึ้นอย่างเห็นได้ชัด พร้อมกับจำนวนเม็ดเงินที่กระจายลงสู่พ่อค้าแม่ค้าในชุมชนทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ดังตัวอย่างที่ทำให้เห็นภาพชัดเจนในปัจจุบัน คือ “ไฮ้ไซเต้กวัดเจติย” ที่อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนจำนวนมากให้ความศรัทธาและเดินทางเข้ามาสักการะ ขอพรบนบานและแก้บนอย่างเนืองแน่น โดยในแต่ละเดือนมีผู้เข้าวัดมากกว่า 1.4 แสนคน ส่งผลให้ภาคธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชเติบโตอย่างมาก โดยเฉพาะเที่ยวบินกรุงเทพฯ - นครศรีธรรมราช ที่ขยายตัวมากกว่า 30 เที่ยวบินต่อวัน จะเห็นได้ว่า ประเด็นที่ประชาชนส่วนใหญ่มาทำการบนบานและสักการะ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับขวัญกำลังใจ รายได้ และการงาน เป็นต้น ส่วนวัตถุประสงค์หลักของการทำบุญสอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ซึ่งคนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 47.58 นิยมบริจาคทำบุญ และถวายสังฆทาน ร้อยละ 39.46 (กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2563) แม้ตัวเลขมูลค่าทางเศรษฐกิจของ “ความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์” จะเติบโตได้ดี แต่ประเด็นด้านศาสนาและความเชื่อถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องมีความระมัดระวังในการกำหนดมาตรการนโยบายให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงบริบทความเชื่อและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและบิดเบือนข้อเท็จจริงที่อาจเกิดขึ้นได้ ดังนั้น การมุ่งเน้นประชาสัมพันธ์ พร้อมดูแลสถานที่เหล่านี้ให้คงสภาพดี มีความสอดคล้องกับมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยว จะสามารถ

สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวไทยและช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับเศรษฐกิจด้านนี้ ประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (ชวลวิทย์ เชื้อทอง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 ธันวาคม 2564)

ดังนั้น การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษาสัจจคติสิทธิ์และกระบวนการเสริมสร้างความเติบโตของเศรษฐกิจและการเมืองของไทยในพื้นที่ภาคใต้ พ.ศ. 2557–2564 โดยผู้วิจัยหวังว่าการศึกษานี้ จะทำให้เห็นรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและการเมืองของสังคมไทยในพื้นที่ภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มาทางความเชื่อ ประวัติศาสตร์ ประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภาคใต้
2. เพื่อศึกษาผลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีผลต่อภาคใต้ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจและสังคมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภาคใต้ต่อการเมืองไทย พ.ศ. 2557-2564 กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 ข้อมูลจากเอกสารประกอบด้วยเอกสาร บทความ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสร้างศาสนจักรสิทธิ์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์

สิ่งจูงใจ ความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์ แนวคิดการบูรณาการทางด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจ รวมถึงเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อทำการศึกษาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และกระบวนการเสริมสร้างความเติบโตของเศรษฐกิจและการเมืองของไทยในพื้นที่ภาคใต้ พ.ศ. 2557-2564 โดยผู้วิจัยหวังว่าการศึกษานววิจัยชิ้นนี้ จะทำให้เห็นรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและการเมืองของสังคมไทยในพื้นที่ภาคใต้

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยระหว่าง วันที่ 1 มีนาคม ถึง 31 ธันวาคม 2564 รวมทั้งสิ้น 10 เดือน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

ศาสนาถูกสร้างโดยมนุษย์เพื่อใช้ควบคุมคน และเป็นสิ่งประดิษฐ์ของสังคมที่มนุษย์กราบไหว้ บูชา สวดมนต์ ปฏิบัติ หรือ คือ สิ่งที่คนบางคนและบางกลุ่มคิดเอาไว้แล้วนำไปบอกต่อกันจนพากันนับถือ เลื่อมใส โดยศาสนาจะจูงใจให้มนุษย์หันจากภารกิจประจำวัน ไปบูชาสิ่งศักดิ์ริ่วมกันด้วย ฉะนั้นศาสนาจึงมีลักษณะที่เป็นปรากฏการณ์ด้านชุมชน เป็นระบบของความเชื่อกับการปฏิบัติที่เป็นหนึ่งเดียวกัน โดยจะมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะเป็นสิ่งที่แตกต่างกันหากและต้องห้าม (สุภาวงศ์ จันทวานิช, 2554)

แก่นสารของศาสนาคือการแบ่งโลกออกเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้แก่ ความเชื่อ รูปปั้นเคารพบูชา และพิธีกรรม โดยสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบกลายเป็นศาสนา ซึ่งมีระบบความเชื่อและวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (สุภางค์ จันทวานิช, 2554) เป็นขอบเขตที่เกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งวัตถุโดยธรรมชาติตัวของมันเองไม่ใช่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่จะกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้นมาได้นั้น มนุษย์จะเป็นคนเลือกพิจารณาคุณค่าในอรรถประโยชน์ของวัตถุหรือคุณสมบัติที่แท้จริง (วรณันท์ ลิมปสศิริกิจ, 2553)

2. แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมือง

เศรษฐศาสตร์การเมืองใหม่ มีทัศนะที่โน้มเอียงไปในทางที่ว่าเศรษฐศาสตร์การเมือง เป็นปรากฏการณ์ของอุดมการณ์หรือความเชื่อทางเศรษฐกิจ และการตัดสินใจกระทำใดๆ ทางเศรษฐกิจย่อมถูกกำหนดมาจากความเชื่อและผลประโยชน์ในเรื่องนั้นๆ ดังนั้น ชาร์ล เมเยอร์ (Charles S. Mayer) เห็นว่า แนวคิดของเศรษฐศาสตร์การเมือง คือ การสืบค้นและสอบสวนลัทธิความเชื่อทางเศรษฐกิจ เพื่อแสดงให้เห็นถึงหลักฐานหรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวกับลัทธิความเชื่อในอุดมการณ์นั้นๆ ซึ่งมันจะชี้ให้เห็นถึงความคิดทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมของการกระทำตามความคิดนั้น ในบริบทดังกล่าวนี้เศรษฐศาสตร์การเมืองจึงไม่ใช่กรอบของความคิดหรือกรอบของการวิเคราะห์ แต่มันเป็นเรื่องของความเชื่อและปฏิบัติตามความเชื่อนั้น และนี่คือสิ่งที่ต้องนำมาวิเคราะห์และอธิบาย เช่น ความเชื่อที่ว่า “การค้าเสรีที่ดีที่สุด” ก็ต้องนำมาวิเคราะห์และอธิบายว่า เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นและปฏิบัติตามความเชื่อนั้น เกิดผลเป็นอย่างไร ดีที่สุดจริงหรือไม่? เป็นต้น (Mayer, 1988) ยังมีนักคิดนักเศรษฐศาสตร์

การเมืองคนอื่น ๆ ที่มีแนวคิดเช่นว่านี้ เช่น Andrew Gruble ที่เขียนหนังสือเรื่อง The Free Economy and the Strong State (Gruble, 1988) Collin Hay เขียนหนังสือชื่อ The Political Economy of New Labour (Hay, 1999) และมีงาน อีกหลายชิ้นที่อาจเรียกได้ว่าเป็นงานของกลุ่มเศรษฐศาสตร์การเมืองใหม่ที่ตีพิมพ์ เผยแพร่ในวารสารระหว่างประเทศของกลุ่มวิชาการเศรษฐศาสตร์การเมืองใหม่ ของมหาวิทยาลัยเซฟฟิลด์ (Sheffield University) วารสารนี้ตั้งเมื่อปี 1996 (Baker, 2006)

3. แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองในประเทศไทย

แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นการศึกษาทางการเมืองที่ เชื่อมโยงกับมิติเศรษฐศาสตร์ โดยมองว่าปรากฏการณ์ทางการเมืองต่างๆ เป็น การเชื่อมโยงกันกับทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่างกำลังสำคัญของการศึกษา แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมือง เช่น วารสารศูนย์เศรษฐศาสตร์การเมืองแห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมี ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ เป็นบรรณาธิการ และมี กองบรรณาธิการ เช่น กนกศักดิ์ แก้วเทพ เป็นต้น ได้รวบรวมบทความจากนัก เศรษฐศาสตร์ชั้นนำ เป็นหนังสือชื่อ เศรษฐศาสตร์การเมือง (เพื่อชุมชน) ใน โอกาสฉลอง 100 ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส (ภาคเอกชน) ซึ่งเอกสารฉบับนี้ได้กล่าวถึงมิติทางเศรษฐศาสตร์การเมืองผ่านการวิพากษ์ วิเคราะห์ แนวคิด หลักการ อุดมคติและวิธีปฏิบัติ เพื่อการนำหลักเศรษฐศาสตร์ การเมืองมาพัฒนาชาติ ของ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ในแง่มุมต่างๆ เช่น มิติตาม ความต้องการให้ประเทศพัฒนาไปในโลกที่มนุษย์มีความสมบูรณ์เพียบพร้อมทุก ประการที่เรียกว่า “โลกพระศรีอารีย์” จึงนำหลักการเศรษฐศาสตร์การเมืองมา เขียนเป็นเค้าโครงการเศรษฐกิจเพื่อสร้างให้เกิดรูปธรรมของการสร้างแนวทาง

ไปสู่จุดมคติดังกล่าว มีการนำหลักความคิดสหกรณ์ มาใช้ในการพัฒนาประเทศ เป็นต้น ฉะนั้น จึงอาจพอสรุปได้ว่า หลักเศรษฐศาสตร์การเมืองเป็นหลักการหรือเป็นฐานคิดของผู้ผู้นำในยุคประชาธิปไตยของไทยที่นำมาเป็นเครื่องมือในการกำหนดกรอบแนวนโยบายต่างๆ ในการสร้างชาติให้เกิดความมั่งคั่ง มั่นคง อย่างยั่งยืน มาตั้งแต่ต้นการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย และหากเป็นเช่นนั้นในบริบทของสังคมชมพูทวีปที่มีระบบวรรณะ 4 ที่แข็งแกร่งมากนั้น อำนาจทางเศรษฐกิจจะมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในยุคนั้นอย่างไร ซึ่งเมื่อทราบแล้วก็จะสามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจไทยในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสามารถจำแนกออกได้ดังต่อไปนี้

4.1 แนวคิดด้านมนุษยนิยม เป็นการอธิบายแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาของมนุษย์ที่เน้นเรื่องค่านิยมกับจริยธรรม โดยมองว่าเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอยู่ที่มนุษย์และค่านิยมด้านจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในสังคมมนุษย์ ตามแนวคิดนี้ถือว่าคนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนา คนเป็นผู้บันดาลให้สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นหรือดับสลายได้ จุดหมายปลายทางสูงสุดของการพัฒนาคือการพัฒนาคน ซึ่งหมายถึงการทำให้คนมีทั้งคุณภาพและคุณธรรม (วิรัช เตียงหงษากุล, 2529)

4.2 แนวคิดทางด้านเศรษฐกิจ เป็นการอธิบายถึงความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งจะเน้นไปในเรื่องของการออมและการลงทุน มองว่าการพัฒนาเปรียบเสมือนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยถือว่าเมื่อมีกระบวนการพัฒนาเกิดขึ้นแล้ว ผลแห่งการพัฒนาจะแพร่กระจายไปยังประชาชนที่ละน้อยและประชาชนจะพัฒนาตามไปด้วย ซึ่งผลประโยชน์ของการเจริญเติบโตจะกระจาย

ไปสู่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ในรูปของงานและโอกาสทางเศรษฐกิจ โดยผลของการกระจายนี้จะเพิ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่กลุ่มที่ยากจนกว่า

4.3 แนวความคิดด้านความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เป็นผลมาจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของหลายๆ ประเทศและประเทศต่างๆ เริ่มตระหนักว่าการดำเนินการพัฒนาที่ผ่านมาไม่ได้ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการพัฒนาควรจะถูกกำหนดให้ไปสู่แนวคิดความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การศึกษาและสุขภาพอนามัย รวมไปถึงความต้องการด้านต่างๆ ของประชาชนเป็นอันดับแรก แทนการมุ่งลงทุนในด้านอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาและแนวทางในการปฏิบัติแล้วการพัฒนาจะมุ่งไปที่สวัสดิการของประชาชนเพื่อลดความยากจน ลดการว่างงานและลดความไม่เท่าเทียมกันด้วย

4.4 แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม เป็นแนวคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่างๆ พยายามที่จะปรับปรุง แก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผนและปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่าการพัฒนา (สนธยา พลศรี, 2547)

4.5 แนวคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม เป็นแนวคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบอบสังคมนิยมที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบสังคมโดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิม ถือเป็นการพัฒนาในแนวความคิดนี้ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2534)

4.6 แนวคิดแบบการพัฒนาชุมชน เป็นแนวคิดที่องค์การสหประชาชาตินำไปใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนาที่กล่าวมาแล้วในเรื่องความเป็นมาของการพัฒนา กล่าวคือ การให้คนและกลุ่มคนในชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเป็นผู้ได้รับผลของการพัฒนาตามหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชน

4.7 แนวคิดแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดที่องค์การสหประชาชาติเรียกร้องให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้ตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนเกินขีดจำกัดของทรัพยากรโลก เป็นแนวคิดการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุกด้านอย่างสมดุลใน 5 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรม ด้านสังคม และด้านการเมือง

จากแนวคิดหลักในการพัฒนาทั้ง 7 ประการดังกล่าว การพัฒนาเศรษฐกิจถือเป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อประชากรในกลุ่มสังคมนั้น เนื่องจากแต่ละกลุ่มสังคมมีความเป็นเอกลักษณ์ของระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นในงานชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นในความเป็นเศรษฐกิจและสังคมของสังคมตะวันตกในพื้นที่ภาคใต้เป็นหลัก เพื่อศึกษาและพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง

5. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ

ทฤษฎีบูรณาการของ เคน วิลเบอร์ เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1977-1979 โดยได้มีแนวคิดคล้ายคลึงกับจิตวิทยาแนว Jung ซึ่งเชื่อว่าการเติบโตทางจิตวิญญาณ เป็นการเดินทางกลับไปสู่ภาวะดั้งเดิมที่เคยเป็นมาก่อนแต่ได้ถูกหลงลืมไป ต่อมาใน ค.ศ. 1980-1982 ได้มีการบูรณาการจิตวิทยาตะวันตกและจิตวิทยาตะวันออก จึงมีแนวคิดที่เปลี่ยนไปคือมองว่าการ

เติบโตทางจิตวิญญาณเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง นั่นคือ ไม่ได้เป็นการเดินทางกลับไปสู่พระเจ้า แต่เป็นการเดินทางไปหาพระองค์ (ซีไมพร เจริญครบุรี, 2559)

แนวคิดการบูรณาการของ เคน วิลเบอร์ มีส่วนหนึ่งที่มาจากคำกล่าวที่ว่า ไม่มีใครฉลาด พอที่จะคิดผิดได้ตลอดเวลา ซึ่งคำกล่าวนี้มีความหมายว่า ทุกความคิดล้วนมีความจริงซ่อนอยู่เสมอ และหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอ้างว่า ความจริงในฝ่ายของตนเป็นความจริงที่ถูกต้องทั้งหมด ย่อมต้องเกิดปัญหาหรือความขัดแย้งตามมา ในทางตรงข้ามหากต่างฝ่ายต่างเปิดใจยอมรับ และมองภาพรวมของข้อมูลและหลักฐานที่มีอยู่จริงของทั้งสองฝ่าย ก็จะเป็นการนำพาความคิดไปสู่ข้อตกลงที่ถูกต้องร่วมกันได้ (สถาบันการศึกษาสัตยาไส, 2543) ดังนั้นแนวคิดการบูรณาการของเคน วิลเบอร์ จึงเป็นแนวคิดแบบไม่แยกส่วน โดยมีการมองภาพแบบองค์รวมมองจากหลายมุม หลายมิติ หลายขั้นตอนของวิวัฒนาการ ด้วยการพิจารณา เรื่องราวต่างๆ จากองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้านของชีวิต ได้แก่ ด้านจิต ด้านพฤติกรรม ด้านวัฒนธรรม และด้านระบบสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการสร้างแนวคิดทุกด้าน ทุกระบบ ทุกแนว ทุกสภาวะ ทุกประเภท (All Quadrants, All Levels, All Lines, All States, All Types) หรือที่เรียกโดยย่อว่า AQAL (ธนภณ พันธเสน, 2550)

นอกจากนี้แนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการนี้ ยังเป็นการผสมผสานหลอมรวมองค์ประกอบที่มีอยู่อย่างแยกส่วนทั้งที่มีอยู่ภายในของมนุษย์ อันได้แก่ จิตวิญญาณ ความรู้สึกนึกคิด จิตใต้สำนึก จิตใจ ความมุ่งหมายเจตนา กระบวนการทำงานของสมอง และการแสดงออกทางพฤติกรรมของร่างกาย ในทุกเสี้ยวส่วนอย่างไม่จำกัดเพศ หลอมรวมเข้ากับสิ่งภายนอก อาทิเช่น วัฒนธรรม ค่านิยม สังคม วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อเป็น

อันหนึ่งอันเดียวกันอย่างไรซึ่งการแบ่งแยกทางด้านจิตใจและวัตถุ การไร้ซึ่งขีดจำกัดของอิสระด้านจิตใจที่มีต่อสรรพสิ่งและสรรพชีวิตรอบข้าง (Wilber, 2001) เพื่อความผสมกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวอย่างไรขีดจำกัด

การมีมุมมองต่อโลกในรูปแบบของการบูรณาการตามแนวคิดของเคน วิลเบอร์ ยังเป็นจุดตั้งต้นของการปรับเปลี่ยนทัศนะ ที่มีทั้งต่อตนเองและสิ่งรอบข้างทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เนื่องจากการขยายขอบเขตของความเป็นตัวเองให้กว้างขึ้น ครอบคลุมไปถึงบุคคลในทุกชาติทุกภาษา ครอบคลุมไปถึงสิ่งมีชีวิตอื่นๆ อาทิเช่น สรรพสัตว์น้อยใหญ่ ดอกไม้ ต้นไม้ ใบหญ้า ครอบคลุมไปถึงสิ่งต่างๆ ที่ไม่มีชีวิตอย่างแผ่นดิน ผืนน้ำ ท้องฟ้า อากาศ เมื่อความรู้สึกเป็นตนเองลดน้อยลง จิตใจที่เคยคับแคบบีบคั้นอยู่เพียงการตีกรอบภายในความเป็นตัวเรา ก็จะแผ่ขยายออกมาสู่โลกภายนอกอย่างกว้างขวางไร้การจำกัดของวงแห่งกาย จิตที่เคยคิดถึงแต่ตนเองเป็นที่ตั้งก็ค่อยปล่อยวางความคิดหรือการยึดถือลง การเบียดเบียนสรรพสิ่ง สรรพชีวิตรอบข้างก็ลดน้อยลงตามลำดับความคิดที่มีต่อโลกใบเก่าในมุมมองใหม่ก็เกิดขึ้นตามมา ความเมตตา กรุณาที่มีต่อเพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ย่อมเกิดมีมากขึ้นไปพร้อมๆ กับความเติบโตพัฒนาภายในจิตใจอย่างไรขีดจำกัด (พระไพศาล วิสาโล, 2548)

ผลการศึกษา

การศึกษาเศรษฐกิจและสังคมและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภาคใต้ต่อการเมืองไทย พ.ศ. 2557-2564 โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาที่มาของความเชื่อประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภาคใต้ และ (2) ผลของสิ่ง

ศักดิ์สิทธิ์ที่มีต่อภาคใต้ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) จากการศึกษาที่มาของความเชื่อ ประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภาคใต้ ผลการศึกษาพบว่า การบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไม่ใช่แต่เป็นเพียงความคิดความเชื่อหรือความศรัทธาเท่านั้น จากงานวิจัยจำนวนมากที่ได้กล่าวไปแล้วแสดงให้เห็นว่าการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิพลต่อความเข้าใจทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมของผู้คนอย่างมากมาด้วย ดังนั้น การศึกษานี้จะเชื่อมโยงความศรัทธาและการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เข้ากับแนวคิดการพัฒนา โดยเฉพาะการเติบโตทางเศรษฐกิจการเมืองของพื้นที่ภาคใต้ โดยมีกรอบแนวคิดในการศึกษาสำคัญ คือ การชี้ให้เห็นว่า ในทางการเมืองนั้นเมื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดที่เป็นที่นิยมมักจะอยู่กับคนที่เข้ามามีบทบาทของภาครัฐหรือหน่วยงานราชการที่สำคัญ ซึ่งการเข้ามาในส่วนนี้เป็นการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับภาครัฐยิ่งไปกว่านั้นก็ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น ในทางเศรษฐกิจเมื่อมีการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์เพิ่มมากขึ้น ก็กระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดการกระจายรายได้และเกิดการพัฒนาในท้องถิ่น ตามแนวทางการกระจายรายได้ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้เมื่อมีการเติบโตของการบูชาและภาคธุรกิจก็ทำให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างกว้างขวางอันนำไปสู่ขั้นกระบวนการพัฒนา ตามทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น

2. ผลของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีต่อภาคใต้ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ผลการศึกษาพบว่า

ความเชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังคงอยู่และมีมากยิ่งขึ้น เพราะประชาชนเกิดความขัดแย้งทางการเมืองเกิดความกลัวจึงจำเป็นต้องหาที่

สิ่งที่หวังที่ตนเองจะพึงได้ที่ทำให้สบายใจอย่างน้อยก็เป็นความหวังใหม่ที่ตนเองจะสมหวังหรือไม่ก็ตาม จึงได้เสาะแสวงหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ใกล้ตัวในพื้นที่ตนเองอาศัยอยู่หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่รู้จักกับคนทั่วไปที่เรื่องลือถึงความศักดิ์สิทธิ์จึงกลายเป็นกระแสนิยมลักษณะนี้จะเกิดขึ้นเป็นช่วงๆ ของความนิยมทั้งที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์กระแสหลักและกระแสรอง ก็จะไปเดินทางไปสักการะหรือก็ไปบนบานศาลกล่าวขอพรขอโชคขอลาภ ฯลฯ ที่ทำให้ตนเองสมปรารถนา จึงต้องเดินทางไปเสาะแสวงหาตามที่ต้องการ แต่การเดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งหรือเดินทางข้ามจังหวัดระยะไกลก็จะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เมื่อไปถึงยังสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ก็จะมีการทำบุญ บูชาบริจาค ทำให้สถานที่ดังกล่าวมีรายได้ถ้าสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่นิยมคนก็จะไปมากเงินก็จะสะพัดมากทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางด้านทางเศรษฐกิจ ทางสังคม-วัฒนธรรม และทางการเมือง

2.1 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

ในพื้นที่ภาคใต้ 14 จังหวัดมีความนิยมในเรื่องของสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาตั้งแต่สมัยโบราณได้สืบทอดความเชื่อความศรัทธามายังรุ่นหลังมีการขอพรขอโชคขอลาภ บนบานขอในสิ่งที่ต้องการได้มีการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเองต้องการจึงทำให้เกิดการสะพัดของเม็ดเงินในพื้นที่ทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียนเพราะมีการจับจ่ายใช้สอยเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นกระแสนิยม ก่อนหน้านี้กระแสนิยมไปทั่วประเทศคือจุดศุภคามรามเทพและต่อมาก็มีกระแสนิยมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาแทนที่คือไอโซ

ไอโซวัดเจดีย์จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นกระแสที่มาแรงที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ในเวลานี้คนทั่วสารทิศนิยมมากราบไหว้ บูชา ขอพร ขอโชคขอลาภ บนบานขอในสิ่งที่ต้องการเพื่อให้ตนเองสมปรารถนาเมื่อสมปรารถนาก็จะแก้บน

ด้วยประทัด รูปปั้นไก่ ของเล่น ชุดเสื้อผ้า น้ำแดง ฯลฯ จะเห็นได้ว่าไอ้ไข่วัดเจดีย์ นำรายได้อันมหาศาลมาสู่จังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่ใช่แต่เพียงพื้นที่ภาคใต้ เท่านั้นไอ้ไข่วัดยังมีวัดต่างๆ นำไปสร้างรูปปั้นหรือหล่อลอยองค์ให้ประชาชนได้สักการะบูชาทำให้เงินสะพัดนอกเขตพื้นที่ภาคใต้อีกด้วย

สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีอยู่ทั่วพื้นที่ภาคใต้ทุกจังหวัดซึ่งมีกระแสนิยมจะต่างกันไป จังหวัดแต่ละจังหวัดจะมีรายได้จากสิ่งศักดิ์สิทธิ์มากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับกระแสนิยมของพื้นที่นั้นๆ บางพื้นที่ก็จะมีเกจิอาจารย์เป็นที่นิยมศรัทธามากในขณะที่มีชีวิตอยู่ เมื่อมรณภาพไปแล้วก็จะหล่อรูปเหมือนหรือนำสรีระไว้ในโลงแก้วให้ประชาชนได้กราบไหว้ต่อไป จึงทำให้ความนิยมศรัทธาถ่ายทอดมารุ่นสู่รุ่นทำให้เศรษฐกิจขับเคลื่อนมาตลอดจนทำให้เกิดชุมชน ถนนหนทาง โรงเรียน โรงพยาบาล อานามัย วัดใหญ่โตขึ้น ฯลฯ ซึ่งศักดิ์สิทธิ์อยู่คู่กับสังคมไทยมาทุกยุคทุกสมัยมีเงินสะพัดของเศรษฐกิจมาตลอดขึ้นอยู่กับกระแสนิยมของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่านิยมมากน้อยเพียงใด แต่จะเห็นได้ว่า พื้นที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีกระแสนิยมจะมีการปรับภูมิทัศน์พื้นที่ให้เป็นตลาด เป็นที่ท่องเที่ยว เป็นสวนพักผ่อนหย่อนใจ ฯลฯ ซึ่งจะทำให้คนที่มาไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ได้รับความสะดวกสบาย จึงทำให้การหมุนเวียนของเศรษฐกิจดีขึ้น

คนภาคใต้อันใหญ่ชอบเดินทางไปทำบุญต่างถิ่นต่างที่เพราะมีนิสัยชอบทำบุญไหว้พระ ที่เป็นความเชื่อทางศาสนาอันเป็นขวัญกำลังใจให้กับตนเอง แต่การไปทำบุญในช่วงโควิด-19 ระบาดพื้นที่ภาคใต้อันได้รับผลกระทบทำให้ประชาชนเบาบางลงเศรษฐกิจซบเซาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะช่วงที่ระบาดหนัก ต่อมาการระบาดก็ลดน้อยลงความรุนแรงของโรคก็เบาบาง ทำให้การเดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์กลับมาคึกคักขึ้นโดยเฉพาะกระแสของไอ้ไข่วัดก็ยัง

แรงอยู่ แต่กระแสของท้าวเวสสุวรรณเริ่มมีอิทธิพลจากภาคกลางลงสู่ภาคใต้ ทำให้สถานการณ์เศรษฐกิจในพื้นที่ภาคใต้มีเงินสะพัดขึ้นเมื่อประชาชนได้มีการเดินทางไปทำบุญขอพรตามวัดต่างๆ แต่จุดหลักก็ยังคงเป็นไฮ้่วัดเจดีย์เช่นเดิม

จากการทำบุญของคนพื้นที่ภาคใต้ก็จะขอเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ ขอโชคลาภเงินทอง ขอเรื่องการทำงานและธุรกิจซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักในการทำบุญ จึงส่งผลทำให้เกิดรายได้ในแต่ละปีมีเงินหมุนเวียนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการเดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะมีการควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว จึงส่งผลของการกระจายรายได้ในพื้นที่ภาคใต้จึงทำให้เศรษฐกิจของภาคใต้ดีขึ้น

2.2 ผลกระทบต่อการเมือง

ในพื้นที่ภาคใต้คนที่ไปไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์โดยทั่วไปแล้วก็จะมีการเมือง ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง มาสักการบูชาสิ่งศักดิ์ในพื้นที่ภาคใต้ โดยเฉพาะนักการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับประเทศช่วงการหาเสียงเลือกตั้งก็จะมาบนบานศาลกล่าวขอให้ตนเองชนะการเลือกตั้ง ข้าราชการก็จะมาขอให้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็จะมาขอในสิ่งที่ตนเองต้องการ โดยเฉพาะขอขึ้นเงินเดือน ขอบรรจุเป็นต้น บางก็ไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำพื้นที่ที่ตนเองอยู่หรือก็เดินทางไปสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกพื้นที่ที่เป็นกระแสนิยมในขณะนั้น แต่ความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ภาคใต้ก็จะจะเป็นไปตามกาลเวลาคความนิยมต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นๆ ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะปลุกขึ้นมาให้เป็นกระแสนิยมได้ก็ต้องมีการโปรโมทหรือประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักจนกลายเป็นกระแสนิยมส่วนใหญ่ก็จะใช้วิธีการออกสื่อทางอินเทอร์เน็ตหรือทำให้เป็นข่าว ฯลฯ เช่น จตุคามรามเทพเป็นกระแสนิยมไปทั่วประเทศช่วงเวลาหนึ่งต่อมาก็มีไฮ้่วัดเจดีย์ จังหวัด

นครศรีธรรมราชขึ้นมาเป็นกระแสนิยมต่อจากจตุคามรามเทพก็จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยนิยมแต่จะเป็นกระแสนิยมอะไรนักการเมือง ข้าราชการ นักการเมืองท้องถิ่นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเมืองก็จะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นเมื่อต้องการความหวังหรือกำลังใจ

ชนชาวภาคใต้และคนทั่วไปนำมาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจแทบทั้งสิ้น โดยส่วนมากความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะพบเห็นได้จากพระพุทธรูป คู่บ้านคู่เมือง รูปเหมือนของพระสงฆ์ที่เคารพเลื่อมใสพระเกจิอาจารย์ ศาลปู่ตา ศาลหลักเมือง ศาลเจ้าพ่อ ศาลเจ้าแม่ เพราะที่พึ่งทางใจของคนไทยโดยทั่วไปคือ วัดที่เป็นศูนย์รวมที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวพุทธ ซึ่งถ้าหากว่าใครมีปัญหาหนักใจก็มักจะหน้าเข้าวัดหรือพึ่งพาสังค์กดิ์สิทธิ์เพื่อทำบุญ ขอพร สะเดาะเคราะห์ ก่อให้เกิดดวงเงินสะพัดในระบบเศรษฐกิจทำให้มีเงินเข้ามาหมุนเวียนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมีมูลค่ามหาศาลนับหมื่นล้านบาท และยังทำให้เกิดธุรกิจที่ต่อเนื่อง เช่น ธุรกิจสร้างพระ นิตยสารและหนังสือพระเครื่อง ธุรกิจโฆษณา ธุรกิจขายไวนิล โรงงานทำเหรียญ เป็นต้น อีกทั้งยังทำให้เศรษฐกิจชุมชนไม่ว่าจะเป็นการผลิตหรือการบริโภคทั้งภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ช่วยยกระดับการครองชีพและความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ก่อให้เกิดความมั่นคงมั่งคั่งที่ยั่งยืน และได้เกิดอาชีพที่หลากหลายที่เป็นทางเลือกให้กับคนในชุมชน และยังได้เกิดสินค้าแปรรูปต่างๆ มากมาย ตัวอย่างเช่น กระแสความศักดิ์สิทธิ์จากแรงศรัทธาของไอ้ไข่วัดเจดีย์ ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ในจังหวัด นครศรีธรรมราชมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการนำสินค้าท้องถิ่นมาวางจำหน่ายผู้ประกอบการเกี่ยวกับสินค้าและบริการที่จำหน่ายเครื่องเช่นไหว้สักการบูชา

เติบโตขึ้นมาก นับเป็นการช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี หรือการจัดสร้างรูปเคารพหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืดออกจำหน่าย ทำให้วัดต่างๆ สามารถนำเงินจากการบูชารูปเคารพหลวงปู่ทวดเหยียบน้ำทะเลจืด มาพัฒนาวัด วาอารามและช่วยเหลือสังคมอย่างมากมาย เป็นการแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของความเชื่อความศรัทธาที่ประชาชนมีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้น การเดินทางไปทำบุญของชาวภาคใต้หรือคนทั่วไป ช่วยสนับสนุนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของภาคใต้ และยังเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้มีการกระจายไปทั่ว 14 จังหวัดภาคใต้ ทั้งยังได้มีการผลิตสินค้าและบริการ โดยนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สิ่งศักดิ์ที่ยังช่วยให้มีการสร้างโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล การสร้างท่าเรือ การพัฒนาชายฝั่งทะเลของภาคใต้ และมีการสร้างทางหลวงใหม่หลายเส้นทาง เพื่อความสะดวกรวดเร็วและมีความปลอดภัยในการเดินทางของประชาชน ทั้งยังเป็นเส้นทางการคมนาคมขนส่งสินค้า อีกทั้งยังรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจการคมนาคมขนส่งและการท่องเที่ยว

3. ประเภทของสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการพัฒนา

ความนิยมในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ภาคใต้มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคมอย่างแนบแน่นไม่ว่าจะเป็นการที่วัฒนธรรมการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ส่งผลให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองทำให้หน่วยงานทางการเมืองต่างๆ เข้ามาสนใจในพื้นที่เพื่อมาช่วยเหลือการพัฒนา นอกจากนี้ยังเห็นบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงองค์กรทหารอำนาจในส่วนกลาง เข้ามากำหนดบทบาทและมีอิทธิพลด้วยในมิติทางเศรษฐกิจก็จะเห็นได้ว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์กระตุ้นการกระจายรายได้และทำให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญจำนวนมาก สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความนิยมในการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีผล

ต่อการสร้างความเจริญและการพัฒนาไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ในพื้นที่ภาคใต้ อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เพื่อให้เข้าใจบทบาท ของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีผลต่อการ พัฒนาพื้นที่ต่างๆ ในภาคใต้อย่างชัดเจนและเป็นระบบมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงจัด เปรียบของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นกลุ่มต่างๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่ละ ประเภทสะท้อนระยะทางการเมืองและนัยยะของการพัฒนาแตกต่างกันอย่างไร

ประเภทที่ 1 สิ่งศักดิ์สิทธิ์และการพัฒนาในนามของอำนาจรัฐ

สิ่งศักดิ์สิทธิ์และการพัฒนาในนามของอำนาจรัฐ คือ ประเภทของ ลักษณะสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสถานที่สำคัญซึ่งเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น แต่เป็นภาพของประวัติศาสตร์ที่ถูกครอบงำโดยอำนาจส่วนกลางสิ่งที่เป็น รูปธรรมที่สุด เช่น ศาลากลางจังหวัดหรือศาลหลักเมือง ซึ่งนอกจากจะทำหน้าที่ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางโครงสร้างการปกครองของรัฐอีกด้วย สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นว่าอำนาจอันศักดิ์สิทธิ์เป็นพันธมิตรที่เหนียวแน่นกับ อำนาจรัฐโดยเฉพาะอำนาจรัฐส่วนกลางในการเข้าไปครอบคลุมพื้นที่ภาคใต้

นอกจากนั้นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทนี้ยังปรากฏในรูปแบบของศาลของ บุคคลสำคัญโดยบุคคลสำคัญเหล่านี้คือบุคคลที่มีบทบาทในทางการเมือง รวมถึง เป็นภาพแทนอำนาจรัฐส่วนกลาง เช่น ศาลกรมหลวงชุมพรซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ และเป็นผู้มีความเกี่ยวข้องอย่างแนบแน่นกับกองทัพ หรือของบุคคลสำคัญที่มี บทบาทในการป้องกันประเทศจากการรุกรานหรือมีส่วนร่วมกับอำนาจส่วนกลาง เช่น อนุสาวรีย์ท้าวเทพกษัตรี ท้าวศรีสุนทร เป็นต้น โดยมากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ประเภทนี้อาจไม่นำไปสู่การเกิดตลาดหรือชุมชนทางการค้าแต่มักนำไปสู่การ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สะพาน หรือโรงพยาบาล เป็นต้น

ประเภทที่ 2 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาและการพัฒนาอันมาจากการศรัทธา

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทนี้มักปรากฏในรูปแบบวัดหรือพระเกจิอาจารย์ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการยึดโยงจิตใจของผู้คน โดยมากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทนี้จะแตกต่างจากประเภทแรก ในแง่ที่ไม่ได้มีอำนาจรัฐมากำกับไม่ใช่เป็นผู้มีชาติตระกูลสูงศักดิ์มีบทบาททางการเมืองแต่มักเป็นบุคคลที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบหรือเป็นที่นิยมของคนในท้องถิ่นลักษณะเช่นนี้ รัฐอาจไม่สนับสนุนในตอนแรกแต่เมื่อความนิยมเพิ่มมากขึ้น รัฐก็จะเข้ามามีบทบาทในการยกสถานะ เช่น การสถาปนาเป็นวัดหลวงหรือเข้ามาเป็นเจ้าของในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทนี้เราจะเห็นได้ว่า ได้รับการตอบรับอย่างดีกับโครงสร้างองค์กรทางการเมืองท้องถิ่นที่ต้องการสร้างความนิยมของประชาชนในพื้นที่ จึงใช้ศาสนาและบุคคลสำคัญของท้องถิ่นเป็นเครื่องร้อยละบุคคลโดยมากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทนี้มักนำไปสู่การเกิดตลาดหรือการขยายชุมชนทางการค้าขนาดใหญ่

ประเภทที่ 3 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนชายขอบและการพัฒนาโดยคนตัวเล็กเล็กตัวน้อย

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประเภทนี้แตกต่างจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 2 ประเภทอย่างชัดเจน นั่นคือ ไม่ได้มีฐานอำนาจจากภาครัฐใด ๆ รวมถึงไม่มีฐานอำนาจจากศาสนาใด ๆ มาสนับสนุนโดยมากมักเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเกิดขึ้นโดยคนตัวเล็กตัวน้อยคนด้อยโอกาสทางสังคมหรือผู้อพยพที่รวมตัวกันเพื่อสร้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของตนเองขึ้นลักษณะประเภทนี้ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน ในกรณีเจดีย์เขตกองของชาวพม่า ซึ่งมาใช้แรงงานและรวมตัวกันสร้างขึ้นในเขตภาคใต้หรือการเกิดศาลเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวของผู้อพยพชาวจีนในเขตมุสลิม เป็นต้น ในแง่หนึ่งเรา

อาจจะอนุมานได้ว่าไอโซ่ของวัดเจดีย์ก็เป็นรูปแบบหนึ่งของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของคนตัวเล็กตัวน้อยด้วยเช่นกัน เพราะไอโซ่ไม่ได้มีฐานจากอำนาจรัฐ รวมถึงไม่มีฐานจากอำนาจศาสนาแต่ได้รับความนิยมจากการตอบสนองของคนตัวเล็กตัวน้อยในสังคมซึ่งต้องการโอกาสทางเศรษฐกิจ

ในเชิงทฤษฎีของการทำความเข้าใจสิ่งศักดิ์สิทธิ์เราอาจกล่าวได้ว่านี่คือ กระบวนการเปลี่ยนความมหัศจรรย์เหนือธรรมชาติดำเนินเรื่องอยู่ในโลกจินตนาการ รวมถึงสะท้อนเกี่ยวกับชีวิต แต่เรื่องราวดำเนินอยู่ในโลกของความเป็นจริง ให้กลายเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อบางครั้งตำนานของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บอกสถานที่และชื่อตัวละครชัดเจนสอดคล้องกับท้องถิ่น (Local Legend) และสามารถอธิบายความเป็นมาของท้องถิ่น บอกชื่อตัวละคร และสถานที่ไว้อย่างชัดเจน ยิ่งทำให้เกิดความนิยมที่ผู้คนจะเข้าบูชาและให้การสนับสนุนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่นั้นๆ มากยิ่งขึ้น

ในแง่นี้จึงทำให้ว่าตรรกวิทยาแห่งการบริโภค ที่ผู้บูชาซื้อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในภาคใต้ ไม่ได้อยู่ภายใต้ตรรกะมูลค่าการแลกเปลี่ยน คือ เลือกเข้าพระเครื่องรุ่นที่มีความนิยม เพื่อเป็นการลงทุนในพระเครื่อง ที่จะนำไปสู่ความร่ำรวยเฉพาะบุคคลเท่านั้น แต่อยู่ภายใต้ตรรกะของมูลค่าใช้สอย โดยการใช้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เพื่อคุ้มครองตนเองให้แคล้วคลาดปลอดภัย หรือเพื่อโชคลาภ ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์นำมาสู่การทำบุญ การแก้บนเมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการ ในแง่หนึ่งการใช้จ่ายเหล่านี้คือลงทุนในพื้นที่เจริญขึ้น

การลงทุนในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ นำมาสู่การพัฒนาในพื้นที่อย่างมหาศาล มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่แตกต่างจากพื้นที่ใกล้เคียง เช่น การผลิตสินค้าและบริการ โดยนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

และมีการพัฒนาทางหลวงใหม่หลายเส้นทาง เพื่อความสะดวกรวดเร็วและมีความปลอดภัยในการเดินทางของประชาชน ทั้งยังเป็นเส้นทางการคมนาคมขนส่งสินค้าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระยะยาวทฤษฎีการเจริญเติบโตจากภายใน ตามการกระจายรายได้ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่ นั้นเอง

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นกระแสจะทำให้เศรษฐกิจและสังคมในถิ่นนั้นดีและเจริญขึ้นเนื่องจากว่าปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นที่พักอาศัยอาหารการกินถนนหนทาง โดยเฉพาะสถานที่ตั้งของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อประชาชนไปถึงก็จะต้องกราบไหว้บูชาขอพรก็ต้องใช้อุปกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นดอกไม้ธูปเทียนทองก็ต้องมีการทำบุญใส่ตุงบริจาค ทำให้ก่อเกิดรายได้ ทั้งยังต้องซื้ออาหารการกิน และที่พักอาศัยกับร้านค้าร้านอาหารในท้องถิ่นที่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นกระแส ทำให้เงินสะพัดจึงส่งผลให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นดีขึ้น ดังนั้นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นกระแส อันเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วถ้วนจึงทำให้เศรษฐกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดีขึ้น สิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังบอกถึงการบริหารของรัฐบาลทำให้เศรษฐกิจมีความเจริญหรือตกต่ำก็ดูจากประชาชนที่มากกราบไหว้บูชาขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถ้าเศรษฐกิจดีประชาชนก็มีที่พึ่งคือรัฐบาลแต่ถ้าเศรษฐกิจไม่ดีประชาชนก็หันมาพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ให้ตัวเองอยู่ดีมีกินดีหมดหนี้หมดสินและอื่นๆ อีก

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นที่ทราบถึงความเชื่อความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่ภาคใต้ต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม และการเมือง ว่ามีอิทธิพลและอำนาจอย่างไรของพื้นที่ภาคใต้ กระแสนิยมสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีผลต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีความคู่สังคมมานานจนเป็นประเพณี สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิพลต่อการเมืองทั้งภาคท้องถิ่นและระดับประเทศ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม และการเมืองในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงพาณิชย์, สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2563).

แผนปฏิบัติการปี 2564 ของสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
การค้า. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2564, จาก <http://www.tpsoc.moc.go.th/th/node/10866>

คมชัดลึกออนไลน์. (2557). ประยุทธ์-เหล่าทัพ 'แถลง' ควบคุมอำนาจรัฐ. ค้นเมื่อ 15 มกราคม 2564, จาก <https://www.komchadluek.net/news/185160>

ชไมพร เจริญครบุรี. (2559). กระบวนการสร้างความหมายใหม่บนประสบการณ์เดิมของบุคคลต้นแบบในสังคมไทย. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธนภณ พันธเสน. (2550). อิทธิพลของจิตวิวัฒน์ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์แบบยั่งยืน. วารสารวิจัยและสาระสถาปัตยกรรม/การผังเมือง, 5(2), 115-131.

- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. (2534). ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท. ในเอกสารการสอน ชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน (หน่วยที่ 1, หน้า 1-47). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- พระไพศาล วิสาโล. (2548). *จิตผลิบาน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธุรกิจ.
- วรรณท์ ลิ้มปสธิกรกิจ. (2553). *ความเชื่อที่ถูกทำให้เป็นสินค้า: ศึกษากรณีเบี้ยแก้ วัดกลาง-บางแก้ว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ สังคมวิทยา มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช เตียงหงษากุล. (2529). *การพัฒนาชุมชนตามแนวความคิดนักปรัชญา ตะวันตก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สถาบันการศึกษาสัตยาไส. (2543). *เด็กกับสติปัญญาทางศีลธรรม ทางรอดของมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Baker, D. (2006). The political economy of fascism: Myth or reality, or myth and reality?. *New Political Economy*, 11(2), 227-250.
- Fowler, J. (1987). Organizations climate: A review of theory and research. *Psychological Bulletin*, 81, 1096-1112.
- Gruble, A. (1988). *The free economy and strong state*. Durham, NC: Duke University Press.

- Hay, C. (1999). *The political economy of new labour*. Manchester, England: Manchester University Press.
- Mayer, C. S. (1988). *In search of stability: Explorations in historical political economy*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Monotheism. (2012). *Encyclopædia Britannica*. Retrieved 12 January, 2021, from <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/390101/monotheism>
- Wilber, K. (2001). *Eye to eye: The quest for the new paradigm* (3th ed.). Boston: Shambhala.

สัมภาษณ์ส่วนบุคคล

- กิตติศักดิ์ พันภัย. การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 ธันวาคม 2564.
- ชาลวิทย์ เชื้อทอง. การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 15 ธันวาคม 2564.
- ชิษณุพงศ์ โพธิ์งาม. การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2564.
- ชิติรัตน์ เหล่าคมพฤษมาจารย์. การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 1 ธันวาคม 2564.
- อนันต์ รัตมี. การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 30 ธันวาคม 2564.